

УДК 328.131(342.529)
**УЧАСТЬ ПАРЛАМЕНТУ В ФОРМУВАННІ УРЯДУ ЯК СПОСІБ
РЕАЛІЗАЦІЇ УСТАНОВЧОЇ ФУНКЦІЇ (МІЖНАРОДНА ПРАКТИКА
ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ)**

Колюх В.В.

*кандидат політичних наук, доцент кафедри політичних наук,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка*

У статті досліджуються особливості формування уряду зарубіжних держав з різними формами правління за участю парламенту. Аналізується механізм призначення прем'єр-міністра та всього складу уряду в Україні. Автором розглянуто основні законодавчі акти зарубіжних держав, що регулюють питання реалізації установчої функції парламенту щодо формування складу уряду. Проаналізовано два найбільш поширених способи формування урядів: парламентський та позапарламентський. Визначено особливості формування урядів за умов парламентської більшості, двопалатного парламенту, делегування главою держави своїх повноважень у сфері формування уряду.

Ключові слова: установча функція, парламент, формування уряду, президент, прем'єр-міністр, конституція.

В статье исследуются особенности формирования правительства в зарубежных странах с разными формами правления при участии парламента. Анализируется механизм назначения премьер-министра и всего состава правительства в Украине. Автор рассмотрел основные законодательные акты зарубежных стран, которые регулируют вопросы реализации учредительной функции парламента при формировании правительства. Раскрываются два наиболее распространенных подхода формирования правительства: парламентский и внепарламентский. Определены особенности формирования правительства в условиях парламентского большинства, двухпалатного парламента, делегирования главой государства своих полномочий в сфере формирования правительства.

Ключевые слова: учредительная функция, парламента, формирование правительства, президент, премьер-министр, конституция.

In the article the features of formation of a government of foreign countries with the variety of forms of government involving a parliament are investigated. The mechanism of appointing the Prime Minister and all the government in the Ukraine is analyzed. The author studied the basic legislative acts of foreign countries governing the question of implementation of the constituent function of a parliament to form the government. Two most common methods of formation of the government: parliamentary and extra-parliamentary are analyzed. The features of formation of the governments in terms of the parliamentary majority, bicameral parliament, delegation the authority to form the government by the head of the state are determined.

Key words: a constituent function, a parliament, formation of a government, a president, a prime-minister, a constitution.

У сучасному світі парламент, як найвищий орган народного представництва, займає провідне місце в системі органів державної влади, оскільки є загальнонаціональним, виборним, колегіальним, органом, який регулює найважливіші суспільні відносини шляхом прийняття законів, здійснення контролю за діяльністю органів виконавчої влади, формування державних органів, в тому числі й складу уряду. Не викликає заперечень той факт, що питання формування уряду є дуже важливим, оскільки цей орган влади відіграє одну з ключових ролей у загальній системі механізмів впливу на економічну, соціальну і політичну сферу життя суспільства [1, с. 119]. Окрім того, чітке визначення механізмів участі парламенту в формуванні уряду дозволяє стабілізувати відносини між законодавчою та виконавчою гілками влади.

На сьогоднішній день не можна говорити, що процес формування уряду є остаточно закріпленим на законодавчому рівні, оскільки він часто зазнає законодавчих змін. Таким чином, порівняльний аналіз законодавства зарубіжних держав, у частині з'ясування участі парламенту в формуванні уряду, допоможе виявити переваги і недоліки реалізації установчої функції парламенту щодо формування уряду та надасть можливість модернізувати вітчизняне законодавство в цій частині у відповідності до міжнародної практики.

Стан дослідження. У теорії конституційного права та політології проблема участі парламенту у формуванні уряду є недостатньо дослідженою. Лише окремі аспекти цієї проблеми досить побіжно розглядаються в контексті дослідження моделей організації влади та конституційно-правового статусу уряду. Серед них - праці вітчизняних науковців, таких як К. О. Бабенка [2], І. І. Дахової [3], В. С. Кобрини [4], Я. М. Назаренка [5]. Водночас, вважати дослідження цієї проблематики вичерпним неможливо, оскільки у контексті реформування національного законодавства виникають питання, що потребують наукового осмислення та аналізу.

Тому метою цієї статті є визначення напрямів реалізації установчої функції парламенту щодо формування складу уряду.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Проводячи дослідження, автор ставив наступні цілі:

- проаналізувати особливості процесу формування уряду в зарубіжних державах та роль парламентів у цьому процесі;
- визначити особливості процедури формування уряду в Україні.

Парламенти створені та функціонують у переважній більшості країн світу. Обсяг їх повноважень має свої особливості, які залежать від місця та ролі парламентів в механізмі держави, проте всі вони виконують притаманні їм основні функції, серед яких можна виокремити й установчу (номінаційну). Установча функція парламенту, насамперед, залежить від форми правління держави, державного устрою та характеру політичного режиму. Вона пов'язана зі встановленням політичної системи і системи органів публічної влади, що передбачає наявність широких номінаційних повноважень, тобто повноважень, пов'язаних з призначенням, обранням, наданням згоди на призначення або звільнення посадових осіб, а також із формуванням органів державної влади в порядку, межах і способах, передбачених Конституцією та законодавством України [6, с. 64; 5, с. 3].

Активну роль у процесі реалізації парламентом установчої функції щодо формування складу уряду, як свідчить досвід зарубіжних держав, відіграє глава держави – президент або монарх залежно від форми державного правління. Для того, щоб уряд отримав повноваження, необхідне схвалення кандидатури прем'єр-міністра або всього складу уряду парламентом – надання вотуму довіри. В залежності від традицій та особливостей, закріплених у конституціях, процедура формування уряду має свої відмінності в різних державах.

В юридичній та політологічній літературі виділяються два найбільш поширених способи формування урядів: парламентський та позапарламентський [7, с. 162]. Позапарламентський спосіб формування уряду застосовується в основному в президентських республіках. Відповідно роль парламентів у формуванні уряду є невелика, оскільки повноваження глави держави і глави уряду поєднані в руках президента, а посада прем'єр-міністра, як правило, відсутня [8, с. 184]. З цього приводу М. В. Баглай зазначає, що вважати, що таким чином встановлюється авторитетна влада президента є великою помилкою. За таких умов, уряд отримує можливість працювати без постійної оглядки на парламент, більшість у якому може належати політичним партіям, опозиційним по відношенню до президента. Уряд також не знає частой зміни свого складу в результаті вотумів недовіри і він провадить курс президента [8, с. 573].

У парламентських республіках і монархіях уряд формується парламентським способом [7, с. 180], суть якого полягає у тому, що парламент безпосередньо бере участь у формуванні уряду, впливає на його склад, та у такий спосіб визначає політичний курс держави в цілому. Мандат на формування уряду в цих країнах одержує та партія або партійна коаліція, яка перемогла на виборах до парламенту та одержала більшість місць у парламенті. Таким чином, формування уряду залежить від розстановки сил у парламенті. При цьому вирішальна роль у формуванні уряду й призначенні його глави належить керівництву політичних партій. Л.М. Ентін зазначає, що це призводить до того, що питання про кандидата на пост глави уряду вирішується заздалегідь, якщо тільки одна з партій або раніше створений блок партій отримує більшість місць у законодавчому органі. Нерідко партія, що знаходиться в опозиції, вже заздалегідь створює так званий «тіньовий кабінет», який перетворюється на уряд, якщо партія досягає успіху на парламентських виборах [10, с. 272]. Однак, не слід забувати про теорію «самостійного мандату», запропоновану Л. М. Ентіном, який вважає, що виборці на загальних виборах висловлюються не стільки за того чи іншого кандидата в депутати, скільки за урядову політику або проти неї. Цим вони дають певний мандат уряду, який нібито діє за волею виборців і не повинен бути залежним від прямої парламентської боротьби [10, с. 273].

У країнах, що мають розвинену та порівняно усталену партійну систему, уряд завжди складається з представників політичної партії або коаліції партій, що користуються

підтримкою парламенту та включає до свого складу лідерів політичної більшості. Відповідно, провідною фігурою виступає не глава держави, а прем'єр-міністр [3, с. 572]. Так, у Швеції, яка за формою державного правління є конституційною парламентською монархією, глава держави навіть формально не бере участі в призначенні прем'єр-міністра. Шведський народ представляє Риксдаг, який складається з двох палат - Верхньої палати та Нижньої палати, які при вирішенні будь-якого питання мають однакову компетенцію та однакові повноваження (ст. 1 Конституції Швеції). Парламентарі обирають прем'єр-міністра, кандидатуру якого пропонує спікер Риксдагу. В подальшому новообраний прем'єр-міністр призначає міністрів і представляє їх депутатам для затвердження [11, с. 415].

Однак не у всіх монархіях, участь парламенту у формуванні уряду відіграє вирішальну роль. Для прикладу, за Конституцією Данії, процедура формування Уряду покладена на монарха. У п. 14 Розділу III Конституції Данії вказується, що Король призначає та відправляє у відставку прем'єр-міністра та інших міністрів. Окрім того, він вирішує питання про загальну кількість міністрів [12]. Однак незважаючи на це, відповідні кадрові призначення він здійснює за порадою лідера партії, що здобула перемогу на чергових виборах. І це з урахуванням того, що у цій країні парламентаризм носить «негативний характер», що засвідчує те, що монарх не зобов'язаний запитувати згоди парламенту на призначення членів уряду [13, с. 226].

Одним із показників класичної парламентської республіки є те, що уряд формується парламентською більшістю. У ФРН відповідальність за утворення Федерального уряду, насамперед, покладена, на Бундестаг. Це надає чітку та однозначно законну основу і встановлює міцний зв'язок між урядом і парламентом, який залежить від представлених в парламенті політичних сил. Федеральний канцлер обирається за пропозицією Федерального президента більшістю голосів членів Бундестагу (ч. 1, 2 ст. 63 Основного Закону) [14]. Хоча юридично Бундестаг може не затвердити кандидатуру, запропоновану Президентом, але на практиці він цим правом не користується, через загрозу розпуску Парламенту. У літературі пропозицію Федерального президента по висуненню кандидатури на посаду Федерального канцлера розглядають як «практичну допомогу» при виборах канцлера у Бундестазі, оскільки вона повинна допомогти уникнути багаторазових та тривалих виборів Канцлера у Бундестазі і цим самим призвести до швидкого формування уряду. Особливу роль це відіграє в тому випадку, коли після виборів у Бундестаг жодна з політичних партій сама по собі не буде мати більшості голосів в парламенті, що ускладнить процес формування Уряду [15, с. 255]. Якщо Федеральний президент не подає жодної пропозиції, тоді Бундестаг обирає Канцлера абсолютною більшістю голосів (ч. 3 ст. 63 Основного закону ФРН). Якщо обрання не відбулося відразу, то Бундестаг протягом чотирнадцятиденного терміну може обрати Федерального канцлера абсолютною більшістю голосів (ч. 3 ст. 63).

Тільки після обрання і призначення Федерального канцлера, останній може розпочати формування свого кабінету (ст. 64). На практиці ці два ступені розділяються не дуже чітко, оскільки кандидат в канцлери ще до свого обрання повинен принаймні у загальних рисах представити своїй партії або коаліційним партіям майбутній кабінет [14, с. 212]. Канцлер відбирає кандидатури на посади міністрів і висуває обов'язкову для Президента пропозицію щодо їх призначення. Формально Бундестаг не має безпосередніх правових можливостей впливати на призначення міністрів або усунення їх з посади, проте зважаючи на те, що Уряд потребує підтримки Парламенту, кандидатури міністрів узгоджуються з представниками різних політичних сил [16, с. 206-207].

Однак, як вказує В.М. Шаповал, не слід перебільшувати значення всіх процедур формування уряду, що прийняті в країнах з парламентською формою правління. Незалежно від співвідношення і послідовності дій глави держави та парламенту, вирішення питання про формування уряду тут зумовлене, насамперед, реальною розстановкою політичних сил та їх представництвом у парламенті. При цьому необхідно пам'ятати, що висунення й узгодження кандидатур на урядові посади є прерогативою самих політичних партій та їх парламентських фракцій [7, с. 54].

Подібна до німецької процедура формування уряду передбачена Конституцією Естонії, яка за формою державного правління є парламентською республікою. У відповідності до ст. 89 Конституції Естонії, право висунення кандидата у Прем'єр-міністри також належить Президенту Республіки. Відповідна кандидатура має бути схвалена Парламентом, оскільки протягом 14 днів після висунення кандидат має представити доповідь про основи формування майбутнього уряду перед Державними зборами. Після цього Парламент без обговорення відкритим голосуванням приймає рішення про надання йому довіри на формування уряду. Однак якщо призначений кандидат не отримав більшості голосів Парламенту, або не може сформувати уряд чи відмовляється його формувати, то у семиденний термін Президент Республіки має право представити другого кандидата у прем'єр-міністри. У випадку чергової невдачі право пропонувати кандидатуру переходить до

Державних зборів. Протягом 14 днів Парламент висуває власного кандидата, який повинен сформувати склад Уряду та представити його Президенту [17].

У деяких зарубіжних державах формування уряду ґрунтується на урядовій програмі (Франція [18], Іспанія [19], Румунія [20]). Програму уряду слід розглядати як нормативно-правовий акт, у якому визначаються пріоритети уряду в проведенні державної політики, дія якого розпочинається з моменту його схвалення парламентом. У вказаних країнах визначено вимогу так званої парламентської інвеститури уряду, яка полягає у схваленні представницьким органом програми його діяльності, що водночас є схваленням і складу уряду. Лише уряд, що отримав довіру парламенту, через схвалення його програми може приступити до виконання своїх повноважень. Для цього необхідна більшість голосів членів парламенту. Так, за Конституцією Румунії, яка за формою державного правління є парламентсько-президентською республікою, Президент висуває кандидатуру Прем'єр-міністра, який протягом 10 днів має отримати вотум довіри для власної програми і всього складу уряду. Програма і склад Уряду обговорюються Палатою депутатів та Сенатом на спільному засіданні, на якому парламент більшістю голосів має висловити довіру (ст. 103) [20].

Не викликає заперечень той факт, що у кожній країні процедура формування уряду з порівняно більшою активною участю парламенту має свої особливості, встановлені в конституції. Зокрема, такою особливістю є порядок формування уряду за умов двопалатного парламенту. Перевага двопалатної структури парламенту вбачається, насамперед у тому, що верхня палата покликана виступати як засіб стримування демократичних аномалій, які можуть проявлятися в нижній палаті [7, с. 14]. Окрім того «спеціалізація палат бікамерального парламенту веде до покращення якості їх діяльності: кажучи цілком спрощено, двопалатний парламент виконує свої функції краще і якісніше ніж однопалатна представницька установа» [21, с. 100]. Так, у Японії, Прем'єр-міністр висувається резолюцією Парламенту з числа своїх членів. Якщо Палата представників і Палата радників прийняли різні резолюції про висунення кандидатури, і згода не була досягнута навіть за допомогою передбаченого законом об'єднаного засідання обох палат, або якщо Палата радників не ухвалила рішення про висунення протягом десяти днів після того, як Палата представників зробила таке висунення, то рішення Палати представників стає рішенням Парламенту (ст. 67 Конституції Японії) [22].

Натомість, за Конституцією Італії довіру Уряду має виказати кожна з палат. Зокрема, у ст. 94 Конституції зазначається, що кожна палата надає довіру чи висловлює недовіру шляхом мотивованої резолюції, прийнятої поіменним голосуванням. В свою чергу, резолюція недовіри повинна бути підписана не менше однією десятою членів палати і не може бути поставлена на обговорення раніше ніж після закінчення трьох днів з моменту її внесення [23].

У формуванні уряду не завжди беруть участь дві палати парламенту. Так, в Іспанії, яка є конституційною монархією з парламентською формою правління, висловлює довіру кандидату на пост глави Уряду лише Конгрес депутатів. Так, у ст. 99 Конституції Іспанії Король, після консультації з представниками парламентських груп, через голову Конгресу вносить кандидатуру на посаду голови Уряду. Кандидат повинен направити на розгляд Конгресу політичну програму Уряду, який він має намір сформувати, та вимагати вотуму довіри. Якщо Конгрес абсолютною більшістю голосів виражає кандидатові довіру, Король призначає його головою Уряду. Якщо кандидат на посаду глави Уряду не одержує визначеної більшості голосів, то та ж сама кандидатура пропонується повторно через 48 годин. При повторному голосуванні довіра вважається отриманою, якщо за неї подана проста більшість голосів [19]. За вказаною процедурою участь парламенту у формуванні уряду на початковій стадії є пасивною, однак на наступних стадіях стає вирішальною [7, с. 52].

В окремих країнах застосовується інший підхід при формуванні уряду. Мова йде про повне делегування главою держави своїх повноважень у сфері формування уряду лідеру парламентської більшості. Так, Президент Республіки Македонія, яка за формою державного правління є парламентською республікою, повинен протягом 10 днів після конституювання Зборів (Парламенту) вручити мандат на формування Уряду Республіки Македонія кандидату партії або партій, які мають більшість у Зборах. Мандатарій протягом 20 днів після отримання мандату представляє Зборам програму і пропонує склад Уряду Республіки Македонія. За пропозицією мандатарія й на основі програми Збори обирають Уряд Македонії більшістю голосів від загального числа депутатів (ст. 90 Конституції Македонії) [24].

Схожа процедура щодо передачі мандату по формуванню уряду передбачена у ст. 109 Конституції Хорватії, яка за формою державного правління також є парламентською республікою. Так, членів Уряду пропонує особа, якій Президент Республіки довірив мандат на формування Уряду. Кандидат на посаду голови Уряду повинен негайно після

сформування Уряду і не пізніше ніж через тридцять днів з моменту прийняття мандата запропонувати Палаті представників Хорватського Собору програму і склад Уряду.

Роль парламенту в формуванні уряду відіграє важливу роль і в державах, де створюється коаліційний уряд. В коаліційних урядах вирішальну роль у їх формуванні відіграють політичні партії, що делегують своїх членів до уряду. Однак в умовах коаліційних урядів прем'єр-міністр іноді не здатний ефективно контролювати підбір кандидатур на пости міністрів навіть від своєї політичної партії. Характерним у даному випадку є приклад Італії в період, коли прем'єр-міністр належав до колись найбільшої в країні християнсько-демократичної партії, яка складалась із цілого ряду фракцій, що відсилали своїх представників до уряду, який ставав своєрідним «комітетом делегатів від фракцій». Така ситуація підірвала уряд зсередини, оскільки лояльність міністрів по відношенню до своєї партії, і особливо фракції, мала перевагу над лояльністю до уряду в цілому [25, с. 377].

Розглянувши практику формування уряду в зарубіжних державах, необхідно з'ясувати, яку участь приймає Верховна Рада України під час реалізації установчої функції, що полягає у формуванні складу уряду. Відповідно до п. 12 ст. 85 Конституції України в межах установчої функції щодо формування Уряду, Верховна Рада України призначає за поданням Президента України Прем'єр-міністра України, Міністра оборони України, Міністра закордонних справ України, а також - за поданням Прем'єр-міністра України інших членів Кабінету Міністрів України. Весь склад Уряду своїми голосами формує коаліція депутатських фракцій у Верховній Раді України, яка вносить пропозиції Президенту України щодо кандидатури Прем'єр-міністра України, а також кандидатур до складу Кабінету Міністрів України (п. 8 ст. 83 Конституції України) [26].

Отже, порядок формування Кабінету Міністрів України умовно можна поділити на два етапи: перший – призначення Прем'єр-міністра України; другий – призначення інших членів уряду [27, с. 250]. Відповідно, першим етапом формування уряду є призначення Прем'єр-міністра України Верховною Радою України за поданням Президента України.

У відповідності до ч. 1, 3 ст. 205 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10 лютого 2010 року [28] подання Президента України про надання Верховною Радою згоди на призначення Президентом України Прем'єр-міністра України подається до Верховної Ради письмово і розглядається у Верховній Раді не пізніше п'ятиденного строку з дня його внесення. В подальшому кандидат на посаду Прем'єр-міністра України за пропозицією депутатських фракцій до розгляду питання на пленарному засіданні Верховної Ради зустрічається з депутатськими фракціями та відповідає на їхні запитання.

З вищезазначеного випливає, що процедура формування Уряду України дещо нагадує «замкнений круг», оскільки коаліцією депутатських фракцій вноситься пропозиція щодо кандидатури Прем'єр-міністра Президенту, який вносить (а точніше – повертає) цю ж кандидатуру до Парламенту для її затвердження. У зв'язку з цим варто було б удосконалити процедуру формування Кабінету Міністрів України шляхом закріплення в Конституції України норми, відповідно до якої Президент передає мандат на формування уряду лідеру коаліції депутатських фракцій.

Видається, така позиція не позбавлена недоліків, оскільки президент у процесі формування уряду виступає у якості неупередженого арбітра. Ускладнена процедура формування уряду за участю Парламенту та Президента необхідна в силу того, що для того, щоб реалізувати систему стримувань і противаг у формуванні органів державної влади, повинні брати участь декілька гілок влади для пошуку компромісу в інтересах досягнення суспільної згоди.

У відповідності до п. 11 ст. 85 Конституції України, до повноважень Верховної Ради України належить розгляд і прийняття рішення щодо схвалення Програми діяльності Кабінету Міністрів України. Не викликає заперечень той факт, що схвалення програми є своєрідним висловленням довіри прем'єр-міністрові та складу уряду, а також гарантією стабільної діяльності уряду. Однак в Україні схвалення Програми діяльності Кабінету Міністрів не є обов'язковою вимогою призначення уряду. Такий висновок випливає з аналізу Законів України «Про Кабінет Міністрів України» від 27 лютого 2014 року [29] та «Про Регламент Верховної Ради України» від 10 лютого 2010 року [28]. Так, у ч. 2 ст. 11 Закону України «Про Кабінет Міністрів України» зазначається, що Програма діяльності Кабінету Міністрів України на строк його повноважень подається на розгляд Верховної Ради у місячний термін після сформування Кабінету Міністрів України. У відповідності до ч. 6 ст. 227 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України», за результатами розгляду Програми діяльності Кабінету Міністрів України Верховна Рада може:

- 1) схвалити Програму діяльності Кабінету Міністрів України;

2) надати Кабінету Міністрів України можливість доопрацювати Програму діяльності Кабінету Міністрів України з урахуванням зауважень і пропозицій, висловлених при її обговоренні.

Окрім того, у ч. 8, 9 ст. 227 цього ж Закону вказується, що «у разі якщо Верховною Радою за результатами розгляду Програми діяльності Кабінету Міністрів України не прийнято жодного із рішень, передбачених частиною шостою цієї статті, Програма діяльності Кабінету Міністрів України вважається не схваленою і протягом року цим Кабінетом Міністрів України не подається до Верховної Ради. Програма діяльності Кабінету Міністрів України може бути повторно внесена на розгляд Верховної Ради не раніш як через рік після дня її несхвалення».

З вищенаведеного випливає, що висловлення вотуму довіри в Україні відбувається при схваленні Верховною Радою кандидатури Прем'єр-міністра, натомість, схвалення чи несхвалення Парламентом Програми діяльності Кабінету Міністрів України не впливає на процес формування уряду. З цього приводу цілком слушною видається позиція Д. Ковриженка, який вважає, що несхвалення Парламентом Програми дозволяє Уряду працювати без будь-якої стратегії і чіткого бачення пріоритетів політики та засобів їх реалізації, а також дозволяє уникати політичної відповідальності за результати власної діяльності [30, с. 2]. Вищезгаданий науковець пропонує удосконалити процес формування Уряду і внести відповідні зміни до Конституції України, а саме: Програма діяльності Кабінету Міністрів України схвалюється Парламентом в обов'язковому порядку на весь строк повноважень уряду і її схвалення є вотумом довіри новосформованому Уряду. У випадку несхвалення Програми діяльності Кабінету Міністрів члени Уряду, не набувають повноважень, і уряд вважається несформованим [31, с. 11]. Видається, слід погодитись із позицією цього науковця, оскільки Уряд не може працювати «наосліп». Відсутність схвалення Програми також засвідчує, що таким чином парламентський контроль Уряду стає безпредметним. Окрім того, підхід запропонований Д. Ковриженком застосовується у деяких зарубіжних країнах з парламентською формою правління (Франція, Іспанія, Румунія, Хорватія).

Висновки. Участь парламенту у формуванні уряду займає особливе місце в процесі взаємодії парламенту та уряду, оскільки соціально-економічний розвиток держави, «подальша доля» законодавчої і виконавчої гілок влади залежить від того, наскільки правильним та ефективним для країни буде вибір урядовців. В процесі оцінки політико-правової ситуації, яка склалась в Україні не можна вести мову про ефективність процедури формування Уряду Верховною Радою України. Таким чином, з урахуванням досвіду зарубіжних держав вважаємо, що призначення Парламентом Уряду повинно здійснюватись шляхом одночасного висловлення йому довіри та схвалення Програми діяльності Кабінету Міністрів України.

Література

1. Фрідманський Р. М. Уряд України: актуальні питання формування / Р. М. Фрідманський // Порівняльно-аналітичне право. – 2013 р. - №2 – С. 118-122.
2. Бабенко К. А. Участь парламенту у формуванні уряду: проблеми і перспективи конституційної реформи в Україні [Текст] / К. А. Бабенко // Юридична Україна : щомісяч. наук. журн. - 2012. - № 1. - С. 12-17.
3. Дахова Ірина Іванівна. Конституційно-правовий статус уряду в зарубіжних країнах: порівняльно- правовий аспект : дис... канд. юрид. наук: 12.00.02 / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. — Х., 2006. — 197 с.
4. Кобрин В.С. Глава уряду в новітній конституційній практиці української держави: еволюція правового регулювання / В. С. Кобрин // Часопис Національного університету "Острозька академія". Серія "Право". – 2013. – № 1(7) :[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://li.oa.edu.ua/articles/2013/n1/13kvsepr.pdf>.
5. Назаренко Я. М. Номінаційна (установча) функція Верховної ради України: проблеми теорії та практики [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 / Назаренко Яна Михайлівна ; Харк. нац. ун-т внутр. справ. - Х., 2011. - 18 с.
6. Пустовіт Ж.М. Поняття і сутність установчої функції Верховної Ради України / Ж.М.Пустовіт // Часопис Київського університету права. – 2007. – № 2. – С. 59-64.
7. Шаповал В. М. Конституційне право зарубіжних країн: Підручник / 4-е стереотипне видання. — К.: АртЕк, 2001.— 264 с.

8. Баглай М.В. Конституционное право Российской Федерации: Учебник. – М.: Норма, 2001. – 800 с.
9. Конституційне право зарубіжних країн: Навч. посібник / М. С. Горшенєва, К. О. Закоморна, В. О. Ріяка та ін. [За заг. ред. В. О. Ріяки]. – 2-е вид., допов. і перероб. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 544 с.
- 10.Энтин Л. М. Правительство в зарубежных странах // Конституционное право зарубежных стран / Под общ. ред. М. В. Баглая, Ю. И. Лейбо, Л. М. Энтина / Л. М. Энтин. – М.: Норма, 2005. – 1056 с.
- 11.Constitution of Sweden 22 июня 1866 г. с последующими изменениями по 1953 год. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.uznal.org/constitution.php?text=Sweden&language=r>
- 12.Конституция Королевства Дания от 5 июня 1953 года. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.uznal.org/constitution.php?text=Denmark&language=r>
- 13.Арановский К.В. Государственное право зарубежных стран: Учеб. пособие. – М.: Изд. группа «Форум» - «Инфра-М», 1999. – 488 с.
- 14.Конституция Федеративной Республики Германии от 23 мая 1949г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.uznal.org/constitution.php?text=Germany&language=r>
- 15.Michael R. Lippert, Bestellung und Abberufung der Regierungschefs und ihre funktionale Bedeutung für das parlamentarische Regierungssystem, 1973, s. 455.
- 16.Егорова М. О. Правовые основы деятельности Правительства ФРГ / М. О. Егорова, А. А. Ялбулганов // Правоведение. – 2006. – № 5. – С. 205–215.
- 17.Конституція Естонської республіки від 28 червня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://www.uznal.org/constitution.php?text=Estonia&language=r>
- 18.Конституция Французской Республики от 4 октября 1958 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.uznal.org/constitution.php?text=France&language=r>
- 19.Конституция Королевства Испания от 27 декабря 1978 года [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.uznal.org/constitution.php?text=Spain&language=r>
- 20.Конституція Румунії від 21 листопада 1991 року (на англ. мові) [Електронний ресурс] // Офіційна сторінка Парламенту Румунії. – Режим доступу: <http://www.cdep.ro>
- 21.Мартинюк Р. Чи потрібен Україні двопалатний Парламент? / Р. Мартинюк // Підприємництво, господарство і право. – 2008. – № 8. – С. 99-102.
- 22.Конституция Японии от 3 мая 1947 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.uznal.org/constitution.php?text=Japan&language=r>
- 23.Конституция Итальянской Республики [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.uznal.org/constitution.php?text=Italy&language=r>
- 24.Конституция Республики Македония от 17 ноября 1991 года [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.uznal.org/constitution.php?text=Macedonia&language=r>
- 25.Черкасов А.И. Конституционные модели исполнительной власти // Сравнительное конституционное право: Учеб. пособие / Отв. ред В.Е. Чиркин. – М.: Международные отношения, 2002. – С. 347-386.
- 26.Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 2-го скликання 28 червня 1996 року. Із змінами, внесеними законами України від 8 грудня 2004 року № 2222-IV, від 1 лютого 2011 року № 2952-VI, від 19 вересня 2013 року № 586-VII // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст.141; Голос України. – 2014. – 1 березня.
- 27.Любченко П.М. Організація роботи Кабінету Міністрів України / П.М. Любченко // Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні : підруч. для студ. вищих навч. закладів / за ред. С.Г. Серьогіної. – Х.: Право, 2005. – 250 с.
- 28.Закон України «Про Регламент Верховної ради України» від 10.02.2010 року № 1861-VI / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1861-17/page>
- 29.Закон України «Про Кабінет Міністрів України» від 27.02. 2014 року № 794-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/794-18/page>
- 30.Ковриженко Д. Коаліційний процес формування уряду в умовах реформування конституційного ладу в Україні / Д. Ковриженко // Часопис Парламент. – 2009. – № 4. – С. 2–4.
- 31.Ковриженко Д. Концепція змін до законодавчих актів України щодо підвищення ефективності функціонування Верховної Ради України («Біла книга» Українського парламентаризму) / Д. Ковриженко // Часопис Парламент. – 2010. – № 1. – С. 3–24.